

MARIENE MOLLUSKEN UIT HET OOSTELIJK DEEL VAN DE MIDDELLANDSE ZEE 24.
LEEFT *PHALIMUM SABURON* VOOR DE KUST VAN ISRAËL?

H.K. Mienis

Marine molluscs from the Eastern Mediterranean 24.

Does *Phalium saburon* live off the coast of Israel?

A revision of the material identified as *Phalium saburon* in the National Mollusc Collections of the Hebrew University of Jerusalem (HUJ) and the Tel Aviv University (TAU) has revealed that all the specimens recorded under that name from the coast off Israel were based in reality on juvenile shells of either *Phalium granulatum undulatum* (with large topwhorls) or *Galeodea echinophora* (with small topwhorls). *Phalium saburon* has therefore to be removed from the checklist of molluscs occurring in the Eastern Mediterranean off the coast of Israel.

De Mediterrane gevlekte helmslak *Phalium* saburon* (Bruguière, 1792), familie Cassidae, die in zijn verspreiding beperkt blijft tot de Middellandse Zee en aangrenzende delen van West Afrika, wordt gekarakteriseerd door de aanwezigheid van ongeveer 35, min-of-meer gelijkmatig ontwikkelde spiraalribben op de laatste winding van de schelp en een gladde eeltplaat op de basis van de columella. Door deze kenmerken verschilt zij duidelijk van de meer algemene Grofgeribde helmslak *Phalium granulatum undulatum*** (Gmelin, 1791), die meestal slechts een 18-tal grove, ongelijkmatige ribben bezit en waarvan de eeltplaat sterk gekorrel is.

Volgens diverse auteurs (Hart, 1891; Haas, 1937; Carmin, 1946; Avnimelech & Boskovitz, 1955; Barash & Danin, 1992) komt *Phalium saburon* ook langs de kust van Israël voor. Levende exemplaren zouden vooral onder gedregd materiaal van een diepte van 62-80 m aangetroffen kunnen worden (Barash & Danin, 1992).

Onlangs heb ik alle vondsten van Helmslakken uit het oostelijk deel van de Middellandse Zee, die aanwezig zijn in de Nationale Mollusken Collecties van de Hebreuwse Universiteit van Jeruzalem (HUJ) en de Universiteit van Tel Aviv (TAU), kritisch doorgenomen. Daarbij kwam aan het licht dat alle monsters gedetermineerd als '*Phalium saburon*' uit louter juveniele exemplaren bestonden. Verder bleek dat deze Helmslakjes verdeeld konden worden in twee groepen: één met relatief kleine embryonale windingen en een ander met

duidelijk bredere embryonale topwindingen. De eerste groep kwam geheel overeen met juveniele exemplaren van de Geknobbelde helmslak *Galeodea echinophora* (Linnaeus, 1758), een derde soort uit deze familie, die in de Middellandse Zee voorkomt. De tweede groep leverde meer problemen op. De relatief hoge vorm van deze juveniele exemplaren en de vorming van brede, grove ribben in wat grotere, maar nog steeds juveniele exemplaren hebben mij er van overtuigd dat dit zonder twijfel juveniele exemplaren zijn van *Phalium granulatum undulatum*. Volgens mij bestaat er daarom geen enkel bewijs, althans in de HUJ en TAU collecties, dat *Phalium saburon* voor de kust van Israël leeft. Deze soort moet dan ook verwijderd worden van de lijst van mollusken, die ter hoogte van de kust van Israël in de Middellandse Zee voorkomen.

Literatuur

- ABBOTT, R.T., 1968. The Helmet shells of the world (Cassidae), Part 1. Indo-Pacific Mollusca, 2(9): 7-14 & 15-202.
- AVNIMELECH, M. & V. BOSKOVITZ, 1955. Some problems of the present distribution of Molluscan shells on the Mediterranean coasts of Israel. Bulletin of the Research Council of Israel, 5B: 178-188.
- BARASH, A. & Z. DANIN, 1992. Annotated list of Mediterranean molluscs of Israel and Sinai. Fauna Palaestina - Mollusca I: 405 pp, 372 fig. The Israel Academy of Sciences and Humanities, Jerusalem.
- BRUYNE, R.H. DE, 2003. Geïllustreerde Schelpen Encyclopedie. 336 pp. Rebo Productions b.v., Lisse.
- CARMIN, J., 1946. Mollusca of Palestinian shores. Bulletin of the Independent Biological Laboratories, Palestine, 4(4): 1-9.
- HAAS, G., 1937. Mollusca Marina. In F.S. Bodenheimer: Prodomus Faunae Palaestinae. Mémoires présentés à l'Institut d'Égypte, 33: 275-280.
- HART, H.C., 1891. Some account of the Fauna and Flora of Sinai, Petra and Wâdy 'Arabah, (Mollusca): 255 pp. Committee of the Palestine Exploration Fund, A.P. Watt, London.
- POPPE, G.T. & Y. GOTO, 1991. European Seashells Volume 1 (Polyplacophora, Caudofoveata, Solenogastrea, Gastropoda). 352 pp. Verlag Christa Hemmen, Wiesbaden.

Adres van de auteur:
See page 53

* Wat betreft het gebruik van de geslachtsnaam *Phalium* volg ik de opvatting van Abbott (1968) en de database van CLEMAM (www.mnhn.fr/base/malaco.html), waarbij ik er op wijs dat De Bruyne (2003) de voorkeur geeft aan *Semicassis*.

** Hoewel Poppe & Goto (1991) het *Phalium granulatum*-complex gesplitst hebben in twee goede soorten, *Phalium granulatum* (Von Born, 1778) met een amphi-Atlantische verspreiding en *Phalium undulatum* (Gmelin, 1791) met een Mediterrane-Oost Atlantische verspreiding, volg ik de opvatting van Abbott (1968) en beschouw de exemplaren uit het oostelijk deel van de Middellandse Zee als een ondersoort van *granulatum*. De honderden exemplaren, die ik tot nog toe heb kunnen bestuderen, vertonen allemaal duidelijk knobbels op de spiraalribben ter hoogte van de schouder.